

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд,
представен за придобиване на образователна и научна степен
„доктор” в СА „Д. А. Ценов”,
по научна специалност „Политическа икономиа”

Изготвил становището: проф. д-р ДОБРИНКА ПЕТКОВА
ЗЛАТЕВА, катедра „Икономическа теория и МИО”, ВТУ „Св. св. Кирил и
Методий”, член на научно жури, утвърдено със Заповед № 60/30.01.2018г.
на Ректора на СА „Д. А. Ценов”.

Автор на дисертационния труд: КАМЕЛИЯ БОЖИДАРОВА
ЦАНОВА, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Обща
теория на икономиката”, факултет „Финанси“, СА „Д. А. Ценов”.

Тема на дисертационния труд: „НЕФОРМАЛНАТА ЗАЕТОСТ НА
ТРУДОВИЯ ПАЗАР (ПО ПРИМЕРА НА СЕВЕРНИЯ ЦЕНТРАЛЕН
РАЙОН НА БЪЛГАРИЯ)”.

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Дисертационният труд изследва трудовия пазар и заетостта и
конкретно неформалната заетост и нейните ефекти върху икономиката и
обществото.

Дисертацията е в обем от 237 стандартни страници и 14 страници
приложения. Основният анализ е в 216 страници. Съпроводен е с 14
таблици, 32 фигури, онагледяващи изследването.

Структурата на дисертационната разработка – въведение, три глави,
заключение, използвани източници и приложения е балансирана и
отговаря напълно на изискванията за разработване на докторска
дисертация. Изследването е правилно структурирано и е спазена научно-
изследователската логика – обхваща теоретико-методологически,
теоретико-практически проблеми и емпирично изследване на
неформалната икономика и неформалната заетост.

Библиографията на дисертацията е от 210 източника, от които 121 са на латиница, а 78 са интернет ресурси, категорично показва, че докторантът притежава високо ниво на осведоменост за неформалната заетост на трудовия пазар, на базата на която изгражда критична аналитичност и формира собствени теоретични позиции. Това, допълнено с емпиричното изследване демонстрира компетентността на автора по темата.

Дисертационният труд е съпроводен с 4 приложения, съдържанието на които отразява инструментариума и информационната база на проведеното емпирично изследване.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд:

Съвременният неформален пазар на труда е резултат на обективни процеси в икономическото развитие – слединдустриалният период, гъвкавата специализация, децентрализацията на производството, промените в технологиите и организацията на труда, глобализацията и транснационализацията и др. В този смисъл дисертационният труд е посветен на модерна тема с безспорен научен и емпиричен интерес към нея, но и недостатъчно теоретически и практически изследвана. Актуалният избор на дисертанта, който той убедително защитава не буди подозрение.

Темата на дисертационния труд е ясно и конкретно дефинирана. Обектът и предметът на изследването са точно определени. Детайлизирано представена целта на автора (реализирана чрез четири ясно определени задачи) е да разкрие теоретико-практически аспекти на неформалната икономика и заетост. Чрез провеждане на емпирично изследване да очертае социално-демографската характеристика, причините и мотивите за участие на безработните лица в неформалната заетост. Да формулира препоръки и насоки за нейното ограничаване.

Дисертационният труд има характеристиките на надграждащо теоретико-приложно изследване. Дисертантът прибавя:

➤ Теоретико-методологически аспекти на изследване на неформалната икономика и неформалната заетост, в които акцентира на:

- изследване на генезиса и еволюцията на неформалната икономика и неформалната заетост. Поддържа идеята, че те първоначално са характерни за развиващите се страни, а впоследствие се превръщат в глобално явление;
- критично-аналитичен преглед на трите главни теоретични подхода за изучаване и изследване на неформалната икономика и заетост – неоинституционален, структуралистки, статистически;
- прехода от производствения към легалисткия подход в разбирането на неформалната заетост и на еволюирането от заетост в неформалния сектор към неформална заетост;

➤ теоретико-практически измерения на неформалната заетост, в които акцентът е социално-икономическият ѝ анализ:

- обособени са четирите най-използвани изследователски подхода – антропологически, социологически, статистически и макроикономически и съществуващите методи за измерване и оценка на неформалната икономика, като се поддържа разбирането за необходимостта от използването на различни методи;
- анализирани са множество причини за съществуването и развитието на неформалната икономика с позицията, че те действат едновременно;
- направен е опит да се определят формите и мащабите на неформалната заетост на база официални данни на МОТ, WIEGO и др.

- анализират се ефектите от неформалната заетост и се констатираат ограничаващите позитивни влияния и обобщаващо деструктивното ѝ въздействие върху икономиката;
- оценка на неформалната заетост върху емпирична база на Северен централен район чрез:
 - връзката и взаимозависимостта между неформалната заетост и безработицата и са изтъкнати двете взаимосвързани зависимости;
 - анализ на получените резултати от анкетното проучване, които потвърждават редица зависимости на неформалната заетост с образователното равнище, със системата социално осигуряване и т.н. и се констатира високия дял на неформалната заетост;
 - направени препоръки за ограничаване на неформалната заетост на базата на разбирането на автора, че в преходния период ограничаването е повече декларативно и неефективно.

В дисертационното изследване докторант Цанова констатира, че неформалната заетост деструктивно въздейства върху развитието на икономиката и в частност на икономиката на Северен централен район. Авторовата изследователска теза, че неформалната заетост като специфично явление на съвременния трудов пазар има преобладаващо негативно въздействие върху него и цялостната социално-икономическа система се защитава успешно. Висока оценка заслужава открояването на актуалните насоки и препоръките направени от докторанта за ограничаване на неформалната заетост, които той свързва основно с борба срещу безработицата и с промени в икономическите и институционалните условия на функциониране на трудовия пазар.

Дисертацията отговаря на нормите на академично писане. Актуалният интерес към темата се удовлетворява от стегнат, четивен научен стил, прецизен и разбираем език.

Използваната методология осъществява поставената в дисертацията цел и позволява на докторанта да обобщи и формулира собствените изводи и да защити поддържаната теза.

Авторефератът от 34 страници отразява точно дисертационния труд и дава пълна представа за научното изследване.

Научните приноси в автореферата са коректно посочени.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд:

Дисертационният труд съдържа научно-приложни приноси, които надграждат теоретичните изследвания на неформалната икономика и неформалната заетост.

Тази обобщена преценка на приносния характер на дисертационното изследване може да се систематизира в няколко пункта:

- приносен характер съдържа еволюционният анализ на неформалната икономика и систематизирането на подходите за нейното тълкуване;
- теоретичен принос има изследването на икономическата същност и формите на неформалната заетост, както и защитената необходимост от прехода от производствения към легалисткия подход за нейното тълкуване;
- теоретико-приложен ефект има позицията на автора за деструктивното влияние на неформалната заетост както върху икономиката, така и върху обществото;
- принос, ориентиран към причините за неформалната заетост, които авторът обособява във фундаментални процеси, определящи функционирането на икономиката и в причини, свързани със социално-икономическата политика на страната;
- теоретико-приложен принос има емпиричното изследване на неформалната заетост в Северен централен район, на основата на което авторът прави препоръките за ограничаване на

неформалната заетост и превръщането ѝ във формална трудова заетост.

IV. Въпроси по дисертационния труд:

С интерес бих изслушала отговора на докторант Цанова на следния въпрос: Каква е взаимозависимостта между бедността и разширяването на неформалната заетост и неформалната заетост и намаляването на бедността в България?

V. Обобщена оценка по дисертационния труд и заключение:

Представеният дисертационен труд изследва реален и актуален теоретико-емпиричен проблем и успешно изпълнява поставената цел и задачи.

Обектът, предметът, целите, задачите, ограниченията, методологията на анализа са точно определени. Дисертационният труд демонстрира задълбочена теоретична и емпирична проучвателна работа, добри теоретични и практически познания, авторови оценъчни позиции и идеи с приносен характер, полезни за науката и практиката на неформалната заетост в България.

На основата на споделеното становище считам, че разработката показва възможностите на докторанта за самостоятелна научно-изследователска работа и представлява индивидуално постижение на автора. Напълно отговаря на изискванията за разработване на докторска дисертация.

Положителната оценка на дисертационната разработка се потвърждава и от научните публикации на докторанта по темата (2 статии, 4 научни доклада).

Заклучение: Дисертационният труд постига резултати, които напълно съответстват на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, на Правилника за неговото

прилагане и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ в СА „Д. А. Ценов”, Свищов за получаване на образователна и научна степен „доктор”. Въз основа на констатираното, давам **положителна оценка** на дисертационния труд и предлагам на членовете на почитаемото Научно жури да присъдят на Камелия Божидарова Цанова ОНС „доктор” по научна специалност „Политическа икономика”.

20.03.2018 г.

Изготвил становището:.....

(проф. д-р Д. Златева)